

ХРОНІКА КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ УКРАЇНИ у січні 2025 року

(оглядова довідка за інтернет-ресурсами,
матеріалами преси та неопублікованими документами)

До Дня Соборності України, який щороку відзначається 22 січня, відбулася низка тематичних культурно-мистецьких і просвітницьких заходів – концерти, виставки, лекції, кінопокази, майстер-класи тощо. Зокрема цього дня у Києві на Софійській площі відкрито виставку «В єдності сила». Організаторами виступили Міністерство культури та стратегічних комунікацій України, Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки, Український інститут національної пам'яті та Музей Революції Гідності. Банерну експозицію присвячено подіям, що призвели до проголошення Акту Злуки, а також видатним постатям, які зробили вагомий внесок у боротьбу за соборність України. У Національному музеї історії України у Другій світовій війні було розгорнуто масштабний мистецький проєкт «Віттар Свободи», створений командою *Art Armor*. Головна ідея експозиції – відобразити єдність і силу суверенної України через переосмислення іконописних традицій. 27 регіонів держави представлені тут творчими роботами сучасних майстрів, які відтворили українські чудотворні ікони на бронеплитах із захисних жилетів. У Національній опері України відбувся урочистий музичний захід «Мистецтво єднає Україну», що зібрав на одній сцені провідних солістів, симфонічні оркестри та хори оперних театрів з усієї країни. У програмі концерту прозвучали шедеври української опери, зокрема, твори М. Лисенка, К. Данькевича, Б. Лятошинського та інших композиторів. 22 січня Одеський національний академічний театр опери та балету представив авторський проєкт «"VLASNE. Ukrainian Project"». Чотири століття української музики: від Бортнянського до Вакарчука». У Шевченківському національному заповіднику в Каневі на Черкащині експоновано виставку «Пройшов він пекло вогняного болю, щоб повернути Україні долю!», присвячену пам'яті Олексі Гірника та всім борцям за волю України. Тематичні лекції до Дня Соборності України пройшли у Національному історико-архітектурному заповіднику «Кам'янець» (Хмельницька обл.), Кременецько-Почаївському державному історико-архітектурному заповіднику (Тернопільська обл.), Національному заповіднику «Замки Тернопілля», Національному історико-етнографічному заповіднику «Переяслав» (Київська

обл.), Національному заповіднику «Гетьманська столиця» (Чернігівська обл.) та інших закладах.

22 січня в приміщенні Тернопільського обласного краєзнавчого музею відбулося нагородження лауреатів Всеукраїнської літературно-мистецької премії імені Братів Богдана і Левка Лепких за 2024 рік. Цю відзнаку за творчу працю, популяризацію української культури, літератури та мистецтва отримали: поетеса і письменниця Л. Бурак (Дзвінка Торохтушко) – за поетичну збірку «Молитва» та збірку новел «Фотограф»; письменник О. Лагошняк – за краєзнавчу та публіцистичну діяльність, зокрема за збірку оповідань «Ночі Талергофа»; скульптор І. Сонсядло – за роботи, присвячені українським діячам та національним героям, зокрема за пам'ятник Богдану Лепкому у м. Бережани; художник Б. Федорів – за серію книг (альбомів-каталогів) про творчі досягнення юних художників; письменниця Н. Фіалко – за роман «Дві обручки» та книгу «Коли брати стають ворогами...»; краєзнавець Є. Філь – за популяризацію української культури, зокрема за ініціативу щодо створення «Музею національно-визвольної боротьби Тернопільщини». Премію засновано у 1991 році редакцією журналу «Тернопіль».

Вшанування пам'яті

До Міжнародного дня пам'яті жертв Голокосту 26 січня у виставковому центрі «Жива пам'ять» на території Національного історико-меморіального заповідника «Бабин Яр» відкрито виставку «Українсько-єврейське століття: фотографії та історії 1920–2024». Експозицію створено Міжнародним інститутом єврейської історії *Centropa*. У ній представлено понад 260 інтерв'ю та 3 000 архівних фотографій, що документують життя єврейських громад України до і під час Голокосту. Також тут можна було побачити сучасні світлини американського фотографа Е. Серотти й українських фотографів М. Левіна та Т. Ковальчука. Автори зафіксували життя єврейських громад у Львові, Києві, Чернігові, Одесі, Івано-Франківську та Харкові під час війни.

19 січня до Дня вшанування захисників Донецького аеропорту в Національному музеї історії України у Другій світовій війні представлено виставковий проєкт «Аеропорт.242». Відвідувачі мали можливість побачити 24 роботи митця, волонтера, військовослужбовця Олега Дробочького (позивний «Художник»), який загинув 6 березня 2023 року в боях на Донеччині. Він створив свої картини за мотивами світлин журналіста й фотографа, автора книги «Аеропорт» С. Лойка. Ініціатива створення виставки «Аеропорт.242» належить організаторці та фундаторці щорічних заходів пам'яті й ушанування полеглих «кіборгів» І. Зубковій.

Платформа пам'яті «Меморіал», Фонд Максима Кривцова та команда *Squat 17b* презентували онлайн-сторінку пам'яті «Далі: я поверну собі своє життя, обіцяю», присвячену захиснику та поету Максиму Кривцову з позивним «Далі». На сайті зібрано ключові моменти з життя митця, спогади рідних і друзів. До спецпроєкту також увійшла цифрова версія виставки, яка вже встигла

побувати у десятках міст України та Європи. Вона складається з 24 фотографій М. Кривцова, доповнених його віршами.

Благодійність

24 та 30 січня в Ужгороді у Закарпатському академічному обласному українському музично-драматичному театрі імені братів Шерегіїв відбулася благодійна акція «За лаштунки заради ЗСУ». Завдяки цій ініціативі охочі мали можливість зануритися в особливу атмосферу театрального зала лаштунки та відчувати себе частиною мистецького процесу. Ініціатором та організатором екскурсії виступив директор театру Р. Дзуринець. Мета – підтримка українських захисників.

Мистецький проект «Паляниця» художників Ж. Кадирової та Д. Рубана зібрав понад 420 тисяч євро для потреб Збройних сил України. Це серія артоб'єктів, що імітують форму українського хліба, які митці виготовили з річкового каменю. Кожна символічна паляниця коштує стільки, скільки вона важить.

Музикант А. Пивоваров передав сто FPV-дронів для бійців підрозділу «Black Winter Group» зі складу «Спецпідрозділу Тимура» ГУР МО України. Гроші на безпілотики для розвідників вдалося зібрати завдяки небайдужим українцям – поціновувачам творчості виконавця.

Культура та мистецтво для людей з інвалідністю

29 січня у Київському міському центрі реабілітації дітей з інвалідністю представлено довідник «30 перлин Києва» (видавництво «Антологія»), адаптований для людей із порушеннями зору. Це перше в Україні видання про туристичні локації міста, створене за принципом універсального дизайну, що поєднує плоско друкований збільшений шрифт, рельєфні кольорові зображення та шрифт Брайля. Проект реалізовано Управлінням туризму та промоцій Київської міської державної адміністрації разом із творчою командою, до складу якої увійшли люди з порушеннями зору.

14 січня у столиці відбулася презентація першого інклюзивного коміксу для дітей «Серце бачить більше, ніж очі» в межах одноденного буткемпу «Спілкування без БАР'ЄРІВ». Комікс спрямований на виховання у дітей розуміння, що всі люди, незалежно від фізичних особливостей, є рівними у правах і можливостях. Прототипом головної героїні книги стала 8-річна Олександра Паскаль, яка втратила ногу внаслідок російського ракетного удару на Одещині у травні 2022 року, але продовжила займатися художньою гімнастикою.

2 січня у Львівському національному академічному театрі опери та балету імені Соломії Крушельницької пройшов III Благодійний фестиваль «Різдво з зірками», під час якого 41 дитина з особливими освітніми потребами зі Львівщини, Миколаївщини, Черкас та Волині та 12 професійних артистів об'єдналися задля спільного виконання пісні «Україні Слава», встановивши новий рекорд України. Досягнення зафіксували представники відповідного

реєстру, відзначивши значення заходу для розвитку інклюзії в Україні. Участь у фестивалі взяли українські виконавці: П. Чорний, *Victoria Niro*, *YAROMIA*, М'ята, Х. Охитва, Р. Скорпюк, Н. Карма, *SVOYA Music*, С. Скулинець, О. Білозір та гурт «DUBKY». Також в межах події проведено благодійний аукціон для підтримки дітей з особливими освітніми потребами та роботи Центру раннього розвитку. Організатор – міжнародний благодійний фонд «Маленькі Перемоги».

Регіональна культурна політика

28 січня у Львові відкрито Культурний хаб ЮНЕСКО, створений за фінансової підтримки Іспанії. У церемонії взяли участь українські та закордонні посадовці, зокрема, міністр культури та стратегічних комунікацій України М. Точицький та міністр закордонних справ України А. Сибіга. Офіс зосередиться на підтримці, розвитку та популяризації культури, мистецтва, історичної спадщини, а також сучасних ініціатив. У просторі працюватиме муніципальна бібліотека-цукерня з окремим входом. Також тут облаштовано рецепцію, кімнати для коворкінгу та проведення подій, зону для експозицій, мультимедійну студію для аудіо- та відеозапису. Сам хаб розташований в історичній будівлі початку ХХ століття, де раніше базувалося Львівське державне обласне радіо. Реставрацію приміщення здійснили за проектом Студії дизайну та архітектури Оксани та Мар'яна Шумелди. Основний акцент – відновлення втрачених елементів та збереження автентики.

Культурні проєкти

Протягом січня в Україні та за кордоном тривав другий Міжнародний фестиваль «Стус-Фест», що розпочався 6 січня у день народження поета-дисидента Василя Стуса. Фестиваль ініційовано Театральною спільнотою *DSP* під керівництвом режисера А. Боровенського з метою висвітлення постаті Василя Стуса, як однієї з ключових фігур усвідомлення української нації, об'єднання всіх Стусо-суголосних проєктів. В його межах було проведено понад два десятки літературно-мистецьких подій у різних куточках світу. Зокрема поезія Василя Стуса прозвучала у Дніпрі, Чернівцях, Рівному, Черкасах, Трускавці на Львівщині. Вперше долучилися до фестивалю полярники з антарктичної станції «Академік Вернадський». Команда української експедиції переглянула документальний фільм «Ваш Василь» режисерів С. Рудюк та О. Авшарова. У Києві «Стус-Фест» відкрили в ЦСМ «Дах» виставою «Стусанина» (*DSP*) та перформансом «Стус: Немилосердно» (*DakhTrio*). 24 січня театральна спільнота *DSP* презентувала імерсійну виставу «Стусанина» у Херсоні.

8 січня в галереї «Хлібня» Національного заповідника «Софія Київська» презентовано мистецький проєкт н. х. України В. Козюка «Хата під стріхою. Останній штрих минулого тисячоліття» із серії «Енциклопедії української душі». Науково-дослідницька збірка стала результатом тридцятирічної праці митця – створення колекції, яка містить понад 450 світлин і картин традиційного

українського житла. Книга «Хата під стріхою» побачила світ завдяки підтримці мецената та громадського діяча О. Домбровського.

5 січня у столичному Національному центрі «Український дім» відбулося шоудійство «Традиції Щедрого вечора», що стало частиною кампанії на підтримку внесення традиції щедрування до списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО. Організатор – ГО «Інститут культури України». Подія поєднала унікальні українські традиції з сучасними візуальними та музичними рішеннями. Глядачі мали змогу побачити театралізовані виступи, обряди, як-от ворожіння та ритуали Щедрого вечора, а також святковий стіл як символ єдності українців. Кульмінацією вечора стало виконання легендарного «Щедрика» М. Леонтовича в оновленому звучанні від *NAONI ORCHESTRA*. У шоу взяли участь *Jerry Heil*, А. Пивоваров, а також господарі вечора Є. Клопотенко та М. Кобилинська.

Театр

Цього місяця київські театри представили низку нових вистав, серед яких: «Закут» за п'єсою М. Куліша (Національний академічний драматичний театр ім. Івана Франка); «Трамвай Жадання» за п'єсою Т. Вільямса (Національний академічний драматичний театр ім. Лесі Українки); «Золоті дівчата» за п'єсою А. Менчелла (академічний драматичний театр на Подолі); «Пеппі» за казкою А. Ліндгрена (академічний театр на Печерську); «Син» за п'єсою Ф. Зеллера (академічний театр драми і комедії на лівому березі Дніпра); опера «Фальстаф» Дж. Верді, балет «Ескапістіко» від *Insha Dance Company* (муніципальний академічний театр опери і балету для дітей та юнацтва / Київська опера); «Місто» за романом В. Підмогильного (академічний театр «Актор»); мюзикл «Худну з понеділка» О. Мацюпа («Дикий театр»); «Брикси» А. Сегеди із залученням текстів Т. Пенькової (Театр Драматургів).

15 січня у столиці колектив Львівського національного академічного театру опери та балету імені Соломії Крушельницької представив на сцені Національного академічного театру опери та балету імені Тараса Шевченка прем'єру минулого сезону – оперу Ф. Пуленка «Діалоги кармеліток» у постановці В. Вовкуна. 2 та 7 січня у МЦКМ «Жовтневий палац» глядачі мали нагоду побачити дві постановки за мотивами повісті М. Гоголя: «Різдвяна ніч» Волинського академічного обласного українського музично-драматичного театру ім. Т. Шевченка та «Ніч перед Різдвом» Сумського національного академічного театру драми та музичної комедії ім. М. Щепкіна.

Крім того, театральне життя країни включало сценічні прем'єри: «Сірано де Бержерак» за мотивами п'єси Е. Ростана, «Дещо дивне сталося зі мною» за п'єсою Д. Сухолиткого-Собчука (Національний академічний український драматичний театр ім. Марії Заньковецької у Львові); «Викрадення Джонні Дорсета» за мотивами оповідання О. Генрі «Вождь червоношкірих» (Харківський державний академічний український драматичний театр ім. Т. Г. Шевченка в *Art Area* ДК); «Біла тінь» за мотивами п'єси К. Чапека «Біла пошесть» (Івано-Франківський національний академічний драматичний театр ім.

Івана Франка); «Лісова пісня» за драмою-феєрією Лесі Українки (Рівненський обласний академічний музично-драматичний театр); «Ножиці» П. Портнера (Луганський академічний український музично-драматичний театр) та ін.

17 січня на сцені Волинського обласного академічного музично-драматичного театру ім. Тараса Шевченка презентовано виставу «Безталанна» столичного Національного академічного драматичного театру ім. Івана Франка (режисер І. Уривський).

Музика

3–26 січня у Києві вперше відбувся фестиваль музики Бориса Лятошинського – *Liatoshynsky Space 2025*, заснований Національною філармонією України разом із Фундацією Лятошинського до 130-річчя від дня народження митця. Головна мета проекту полягає у посиленні уваги до спадку композитора, відкритті його нових смислових граней, акцентуванні на цілісному сприйнятті різноманітного доробку Бориса Лятошинського. Ключовими концептами фестивалю, які маркують кожну з п'яти його подій, стали пам'ять, ідентичності, генеза, усвідомленість і дім. Їхньому досягненню було присвячено не лише спеціально підібрані програми кожного з концертів, а й попередні ним дискусійні панелі за участі провідних інтелектуалів – Р. Семківа, Я. Цимбал,

А. Гадецької, В. Кебуладзе, А. Загайкевич, А. Куликова, М. Буткевича, М. Шведа, Т. Руденко, Г. Григоренко, О. Островської-Лютої, О. Войтенка. Зі сцени столичної філармонії прозвучали Друга і Четверта симфонії, Український квінтет, Перша фортепіанна соната, Скрипкова соната, Слов'янський концерт та інші твори композитора у виконанні *NotaBene chamber group*, Академічного симфонічного оркестру НФУ, Національного симфонічного оркестру України, солістів В. Буграк, Т. Гомон, А. Павлова, М. Шадька. Завершальну фестивальну подію проведено у Меморіальному кабінеті-музеї Бориса Лятошинського, який знаходиться у будинку РОЛІТ. Січнева афіша Національної філармонії України містила також концерти, присвячені таким знаковим датам, як: 55-річчя заснування чоловічої хорової капели імені Л. М. Ревуцького, 115-річчя українського органіста, музикознавця, педагога А. Котляревського, 50-річчя композитора та віолончеліста З. Алмаші та 150-річчя з дня прем'єри опери «Кармен» Жоржа Бізе. У Музичному салоні гостей познайомили з творчістю сучасних українських композиторів Ж. Колодуб та Ю. Іщенко, а найменших слухачів запросили на «Новорічні пригоди Кролика Філармона» та мюзикл «Бременські музики».

27 січня у Національному інформаційному агентстві «Укрінформ» пройшла урочиста церемонія нагородження переможців першого Національного рейтингу Укрінформу «Інфобум – Класична Музика 2024». Мета цієї ініціативи – висвітлення ландшафту української класичної музики, підтримка митців під час повномасштабної війни та створення музичного «путівника» для меломанів. Оцінювали мистецькі здобутки 17 професійних експертів. Отже, тріумфаторами у 12 номінаціях стали: фестиваль *Kyiv Baroque Fest 2024* («Найкращий фестиваль класичної музики»); диск «Внемлите, людіє»: Рачинський / Березовський» від

Open Opera Ukraine й Академії давньої музики «Леополіс» («Найкращий реліз»); Національний ансамбль солістів «Київська камерата» («Найкращий оркестр»); скрипалька Б. Півненко («Найкраща виконавиця»); Львівський муніципальний хор «Гомін» та Муніципальний камерний хор «Київ» («Найкращий хор»); «Діалоги кармеліток» Ф. Пуленка від Львівської національної опери («Найкраща музична вистава»); Н. Хмілевська («Найкраща хорова диригентка»); В. Сіренко («Найкращий хоровий диригент»); І. Небесний («Найкращий композитор»); творчий тандем І. Остапович / Т. Демко («Найкращий продюсер, менеджер, куратор»); М. Гордієнко («Найкраща музична критикиня»); «GAIA – 24. Opera del Mondo» на музику І. Разумейка та Р. Григоріва («Найкраща подія року у галузі класичної музики»).

Українська дослідниця автентичної музики М. Садовська представила онлайн-архів експедиційних записів народних пісень, зібраних під час подорожей Україною в 1993–2016 роках. Збірка охоплює пісенну культуру Полісся, Полтавщини, Поділля, Донеччини, Карпат, Лемківщини та Слобожанщини. До архіву увійшли: понад 1690 аудіозаписів у високій якості; діалоги й побутові розмови виконавців; відеозаписи співу; 380 світлин з експедицій від таких фотографів, як А. Ерлен, П. Сірачинський, Б. Фінгас та сама М. Садовська. Упорядником «Живого архіву» став музикант Ю. Йосифович.

Візуальні мистецтва

У київських музеях й інших мистецьких просторах розпочали роботу виставки: «Всесвіт Володимира Микити» – добірка пейзажів, натюрмортів і портретів одного з найяскравіших представників Закарпатської школи живопису, «Прямуючи до свого /Я/» – колажі Т. Потоцької, фотографії О. Сергієнка, роботи на склі Д. Труша (Національний музей «Київська картинна галерея»); «Світ, в якому я живу» – живопис, графіка, витинанки київського художника В. Корчинського (Національний музей декоративного мистецтва України); «Clay man story» – керамічні скульптури Т. Забеліної (галерея «Хлібня» Національного заповідника «Софія Київська»); «Сакральний світ України» – більш як 100 скульптур А. Куца з таких серій автора, як «Коло Свароже», «Одвічне», «Створення світу» та «Біблійні мотиви» (Київська міська галерея мистецтв «Лавра»); «Іловайськ 2014» – світлини М. Дондюка, О. Гляделова, М. Лисейка та М. Левіна (Музей окупації Києва, філія Музею історії міста Києва); «Текстури» – ілюстрації М. Леонівича (Український ПЕН); «Життя прекрасне» – картини й артоб'єкти Т. Русецької (ЦСМ «Білий Світ»); «Змішані відчуття» – роботи художників А. Дудченка, Ю. Денисенкова, Є. Піскунова, А. Яковенка й А. Логова («Я Галерея»); «Почути тишу» – живопис О. Морозової, артоб'єкти *Astian Rey* (галерея «Imagine Point»); «Жахливий кінець чи жахіття без кінця» – скульптури, відео, інсталяції та фото художниці А. Клейтман із серії «Нескінченне сяйво людського насилля» («The Naked Room»); «Київ і художники» – близько пів сотні творів різних стилів та жанрів київських митців ХХ–ХХІ ст. (галерея «НЮ АРТ»); «Сліди» – серія ліноритів

творчого дуету М. Паленка та С. Гороб'юк («Squat 17b»); «Шлях воїна» – роботи сучасних українських художників, що надихалися самурайською естетикою, зокрема, М. Губаревої, О. Петрової, В. Брейша та інших («Vakulenko Art Consulting»); «Ритми світла» – картини І. Волкова-Ткачинського («Portal 11»); «Спогад про майбутнє» – інсталяції художника та фотографа Д. Толкачова (артпростір «SPLAV»); «Battleship Island» – скульптури та цифровий живопис мисткині Ю. Беляєвої (галерея «Bereznitsky Art Foundation»).

26 січня у київській книгарні «Сенс» на Хрещатику відкрито виставку «Дванадцять Птахів та Інші Зникаючі Істоти», яку склали твори американського графіка українського походження Якова Гніздовського. Подію приурочено до 110-ї річниці від дня народження митця. Організаторами виступили мистецька галерея «Shum», культурна інституція «Між Вухами», книгарня «Сенс» та родина художника. В експозиції представлено близько дев'яти десятків графічних робіт Якова Гніздовського, які пов'язані темою птахів, звірів, рослин і людей, а також темою зникання, шукання і віднайдення. Тут можна було побачити ранні твори 1940–50-х років і знакові образи 1970–80-х, що стали основою унікального стилю майстра. В межах виставки пройшов благодійний онлайн-аукціон деяких експонатів. Вторговані кошти буде спрямовано на придбання спеціалізованого транспорту для бійців ГУР Міністерства оборони України.

19 січня в Центрі інтелектуального мистецтва «Меркурій», що у Львові, стартував масштабний виставковий проєкт «Лисик», присвячений художнику-сценографу Євгенові Лисику. Простір експозиції розділили на декілька частин, кожна з яких розкривала різні аспекти творчості митця. Відвідувачі мали можливість побачити: інсталяції, макети до вистав, ескізи костюмів і сценографій, зокрема ескізи, виконані художником у співавторстві з дружиною Оксаною Зінченко-Лисик (виставлено вперше). Особливістю проєкту є двадцятиметрові сценічні завіси, які раніше можна було побачити лише здалеку в театрі. Їх для показу надала Львівська національна опера. Документація цих грандіозних полотен представлена у фотографіях О. Новіцького та Г. Шевчук. Також окрему локацію в артпросторі відведено для перегляду відеоісторій: спогадів родини, друзів та учнів про митця. Під час роботи виставки було організовано супровідну програму подій, що включала кураторські та медіаторські екскурсії, творчі майстерки, лекції та дискусії. Автором і співкуратором проєкту «Лисик» є художник М. Молчан, співкураторкою – А. Лисик, художниця, донька Євгена Лисика.

Цього місяця в містах України розгорнуто нові експозиції: «Створення світу за десять днів» – спільний проєкт художниць *Abra* та *Rina Riga* (Львівський муніципальний мистецький центр); «Мереживо століть» – витинанки Д. Альошкіної (Музей модернізму Львівської національної галереї мистецтв імені Б. Г. Возницького); «Ілюзія безпеки» – живопис О. Папки, «Обрядова Україна» – роботи майстра з соломоплетіння В. Мишолівського (Дім Франка у Львові); «Бестіарій» – твори різних видів, жанрів та епох, що зображують реальних тварин і химерних істот («Я Галерея» у Львові); «Вежі і башти» –

роботи художника-кераміста І. Ковалевича та художника-монументаліста А. Дудченка («Я Галерея Пентхаус» у Львові); збірні різдвяні виставки українського малярства – «Коли приходить світло», «Різдвяна містерія», «Зимова містерія», «Зимовий салон 2025» (Галерея мистецтв Волинської організації Національної спілки художників України у Луцьку); «Ніч у раю» – картини з імітацією мозаїки, фотоколажі, інсталяція та відеоарт А. Ганкевича (Музей сучасного українського мистецтва Корсаків у Луцьку); «Богдан Сорока. Графіка» – роботи митця з циклів «Гетьмани», «Страсті хрестові», «Українська міфологія» та ін. (виставкова зала Івано-Франківської обласної спілки художників); «Подорожі» – картини А. Ковача (Закарпатський музей народної архітектури та побуту в Ужгороді); «Недобудовані недобудови» – проєкт О. Перковського, який поєднав архітектуру та візуальне мистецтво (галерея «Коридор» в Ужгороді); «Вектор» – живопис В. Петрова («АРТпідвал» у Харкові); «Мале та уразливе» – твори Д. Коломієць («Art Area ДК» у Харкові); «Тендітність» – світлини учнів фотохудожника О. Якимчука: Б. Ханамерян, Н. Чернецької, К. Берестенко та С. Гвоздик (Одеський муніципальний музей особистих колекцій імені О. В. Блещунова); «Візьми лиш за руку мене і стисни як зброю» – світлини М. (Далі) Кривцова (Хмельницький обласний художній музей).

29 січня у Харкові відкрито пам'ятник художнику польського походження Генріху Семирадському, який народився на Харківщині та навчався у місцевому університеті, нині Харківський національний університет імені В. Р. Каразіна. Захід відбувся в межах святкування 220-річчя навчального закладу біля галереї ім. Г. Семирадського, де також проходила виставка інсталяцій «Майбутнє настало» від авторів пам'ятника – харківських скульпторів О. Рідного й А. Іванової.

Музей сучасного українського мистецтва Корсаків разом із мережами супермаркетів «Наш край» та *SPAR UA* у Луцьку започаткували проєкт «Галерея однієї картини», в межах якого виставлятимуть у магазинах твори сучасних українських художників, щоб наблизити мистецтво до людей. Перші картини вже з'явилися у «Нашому краї». Експонати змінюватимуть кожні три місяці.

15 січня в Ужгороді до 115-річчя від дня народження н. х. України Федора Манайла встановлено мініскульптуру, присвячену митцю. Вона стала 75-ю окрасою міста. Автор витвору – Р. Мудрик.

Музейна справа

24 січня у Національному музеї «Київська картинна галерея» відкрито виставку «Олексій Шовкуненко. Херсон-Київ». Інституція представила живопис та графіку майстра з колекції Національного художнього музею України та приватних збірок, а також цифрову медіатеку, створену на основі фондів Херсонського обласного художнього музею імені Олексія Шовкуненка. До експозиції увійшли пейзажі та зарисовки повсякденного життя Херсона, Одеси та Києва, натюрморти, побутові імпресії та портрети, а також індустриальні краєвиди Азовсталі, Дніпрогесу та херсонських доків. Інтерактивна презентація

містить 156 творів О. Шовкуненка, 147 з яких у 2022 році викрали росіяни під час окупації Херсона.

23 січня у Музеї книги і друкарства України, що в Києві, розпочався новий мистецький проєкт «Віктор Зарецький між рядків і полотен» до сторіччя художника. Ця виставка є першою з серії ювілейних експозицій, присвячених творчості художника. У показі – картини, графічні роботи, ескізи, світлини з Музею шістдесятництва та сімейного архіву, а також цитати зі спогадів, нарисів, листів. Кураторка проєкту – О. Зарецька.

Від 18 січня відвідувачі Палацу Потоцьких Львівської національної галереї мистецтв імені Б. Г. Возницького мали нагоду побачити виставку «Ой як же було ізпрежди віка: народна ікона та скульптура», яку склали унікальні скарби сакрального мистецтва, створені руками народних майстрів XVII – початку XX століття. Цим проєктом Галерея мистецтв розпочала відзначення 50-річчя з дня відкриття музею-заповідника «Одеський замок», адже велика частина представлених експонатів належить саме до його фондів.

7 січня у Львівському історичному музеї, в залах кам'яниці Бандініеллі, представлено виставку «Козаки. Від Хотина до Відня», присвячену історії українського козацтва. До уваги глядачів – тематичні твори живопису, зразки зброї та військових обладунків з різних країн, музичні інструменти, предмети повсякденного побуту запорожців.

Збереження культурної спадщини

23 січня в Дипломатичній академії України імені Геннадія Удовенка при МЗС України пройшла презентація дослідницько-реконструкторського проєкту «Окупована спадщина», який реалізували ГО «Всесвітній день вишиванки», Центр фольклору та етнографії Київського національного університету імені Тараса Шевченка разом із партнерами. В межах проєкту дослідники та майстри-реконструктори під кураторством Л. Воронюк, В. Щибрі й Т. Ковбасюк відтворили за старовинними зразками 12 повних строїв з тимчасово окупованих росією регіонів України: Харківщини, Луганщини, Донеччини, Запоріжжя, Херсонщини та Криму. Традиційне українське вбрання гостям продемонстрували студенти Центру фольклору та етнографії Київського національного університету імені Тараса Шевченка (директор В. Щибря). Дефіле відбулося під музичний супровід сопілкаря-віртуоза М. Бережнюка. Реконструйовані строї в подальшому експонуватимуть на різних музейних і галерейних майданчиках як в Україні, так і за кордоном. Зокрема заплановано виставки у Національному центрі народної культури «Музей Івана Гончара», Вишгородському історико-культурному заповіднику та Ірпінському історико-краєзнавчому музеї на Київщині. Згодом «Окупована спадщина» стане частиною постійної експозиції Дому Вишиванки в Чернівцях.

26 січня у Кропивницькому громадська організація «Баба Єлька» представила колекцію реплік вбрання жителів Кіровоградщини початку XX століття. Завдяки багаторічним експедиціям команда етнопроєкту збирила десятки автентичних речей – одяг, прикраси та взуття, що стали основою для

реалізації їхньої ідеї. Колекція реплік складається з десяти строїв: хлопчика та дівчинки восьми років, незаміжньої дівчини та парубка, наречених, чоловіка й жінки 40 років та більш старших людей. Її створено у співпраці з майстернями «Александрин», «ВидимоНевидимо», «Бовелич», «Шляхетний одяг», а також майстринею О. Мітюріною, вишивальницею Г. Фукс і чоботарем В. Кисляченком. Зразки презентованого автентичного одягу можна побачити в етнолабораторії «Баба Єлька».

Фахівці компанії *Skeiron* разом із Чернівецьким музеєм історії та культури євреїв Буковини завершили проєкт зі збереження єврейської культурної спадщини, в межах якого провели 3D-сканування трьох синагог Чернівецької області. Експерти оцифрували діючу синагогу «Бейт-Тфіла Біньямін», а також колишні синагоги «Гройсе Шіл» у Чернівцях і Нову Велику синагогу в Новоселиці. Лазерна технологія дозволила детально зафіксувати архітектурні й художні особливості споруд, зокрема, інтер'єр з унікальними розписами на стінах і стелях, які є важливим джерелом інформації про єврейську культуру, релігійне та соціальне життя. Наразі цифрові моделі доступні для вивчення онлайн на платформі *Sketchfab*. Ініціативу реалізовано за фінансової підтримки *Ukraine Art Aid Centre*.

Кіномистецтво

9 січня у столичному Музеї театрального, музичного та кіномистецтва України відбулась урочиста подія, присвячена передачі на зберігання відзнаки Президента України «Національна легенда України», яку було присуджено режисеру Сергію Параджанову посмертно. Міністр культури та стратегічних комунікацій України М. Точицький вручив державні нагороди діячам кіно, відзначених Указом Президента України за значний внесок у розвиток кіномистецтва та вагомими творчими здобутками. Державні нагороди отримали: кінооператор С. Михальчук – орден «За заслуги» II ступеня; оператор-постановник Я. Пілунський – орден «За заслуги» III ступеня; продюсер С. Ризоль – орден «За заслуги» III ступеня. Почесне звання «Народний артист України» присвоєно акторці театру і кіно І. Капінос та кінорежисеру, актору, оператору, продюсеру О. Саніну, а почесне звання «Заслужений діяч мистецтв України» – актору театру і кіно, режисеру А. Сеїтаблаєву. Крім того, гості заходу мали можливість першими побачити виставку «Сергій Параджанов. Автентика свободи» та прослухати кураторську екскурсію. В експозиції представлено оригінальні костюми з фільму «Тіні забутих предків» та предмети реквізиту, плакати й ескізи художника кінокартини Г. Якутовича, рідкісні кадри зі зйомок фільмів з негативів колекції музею та колаж Сергія Параджанова. Відкриття виставки відбулося вже 11 січня.

9 січня у Будинку кіно в Києві пройшла перша церемонія вручення Премії Національної спілки кінематографістів України імені Сергія Параджанова серед професійних дебютів 2024 року. Цю нагороду запроваджено з нагоди відзначення 100-річчя з дня народження майстра українського та світового кінематографа. З п'ятдесяти поданих стрічок до фіналу вийшло десять дебютних

повнометражних ігрових та неігрових картин: «Бартка», «БожеВільні», «Квіти України», «Кілометр», «Ля Палісіада», «Медовий місяць», «Ми, наші улюбленці та війна», «Сопілка Перуна», «Степне», «Nice Ladies». Лауреатами стали: Ф. Сотниченко – найкращий сценарний і режисерський дебют в ігровому кіно («Ля Палісіада»); В. Усік – найкраща дебютна операторська робота («Ля Палісіада», «Медовий місяць»); С. Кисіль – найкращий акторський дебют («БожеВільні»); А. Борець – найкраща режисерська робота у дебютному неігровому кіно («Квіти України»); М. Врода – найкраща дебютна продюсерська робота («Степне»). Спеціальні нагороди отримали: акторський дебют – І. Нірша («Медовий місяць»); режисерський дебют – А. Птушкін («Ми, наші улюбленці та війна»), Є. Мазуренко («Сопілка Перуна»).

Національний центр Олександра Довженка запустив власний онлайн-кінотеатр, створений у партнерстві з культурною інституцією «Міжвухами». На платформі представлено українські фільми різних епох, оцифровані кінолабораторією Довженко-Центру. Донедавна їх можна було переглянути лише на фестивалях, спеціальних показах і програмах. Стрічки в кінотеатрі «Довженко-Центр. Онлайн» зібрано в кураторські колекції, об'єднано за знаковими періодами, жанрами, темами, постатями чи рейтингами українського кіно. Зокрема це такі добірки, як «Сергій Параджанов. Проби», «ТОП – 100 найкращих українських фільмів», «Українська комедія», «Літературний кіноканон», «Документи епохи», «Українське поетичне кіно». Крім того, на сайті є розділ «Лекторій», де з'являтимуться лекції, інтерв'ю, курси та архівні матеріали з історії українського кіно. Наразі тут безплатно можна переглянути шість лекцій, які було записано в межах освітньої програми «Як перестати хвилюватися та полюбити українське кіно».

13–15 січня у Коломиї на Прикарпатті вперше проведено Міжнародний кінофестиваль *Colofilm Fest*, покликаний популяризувати українське кіно. Програму дійства склали 38 короткометражних і повнометражних фільмів кінематографістів із 5 країн світу. Журі фестивалю очолив генеральний продюсер кінофестивалю «Миколайчук OPEN» у Чернівцях О. Гладушевський. Нагороду за найкращий повнометражний документальний фільм на *Colofilm Fest* отримала стрічка «Бартка» режисера В. Бакума, а в категорії короткометражних документальних фільмів перемогу здобула робота «Silence: Врокен» режисерки А. Дяченко. Захід був благодійний – усі виручені кошти буде спрямовано на підтримку Збройних сил України.

Цього місяця у широкий прокат вийшли нові українські кінокартини: дві документальні стрічки – «Фрагменти льоду» М. Стоянової та «Одного літа в Україні» В. Тихого (кінооб'єднання «Вавилон'13»), комедійні фільми «Потяг у 31 грудня» О. Борщевського та «Коли ти вийдеш заміж» О. Комаровського, трилер «Дім за склом» Т. Дроня.

Література

Журі Всеукраїнської літературної премії імені Павла Тичини обрало найяскравіші поетичні збірки. Лауреатами за 2024 рік стали: Н. Горик («Лінії

оборони)), Ю. Бережко-Камінська («Гравітація слова»), О. Кіс («Ритми і рани»), Н. Мориквас («Танець спійманої рибини»). Щорічна премія імені Павла Тичини Національної спілки письменників України присуджується з 1973 року.

30 січня у столичній Публічній бібліотеці імені Лесі Українки під час вечора пам'яті українського поета, прозаїка, драматурга Василя Фольварочного відбулось урочисте вручення першої літературної премії його імені. Нагороду здобули В. Герасимчук (Київ) у номінації «Драматургія» та М. Лавренюк (Тернопіль) у номінації «Історичний або біографічний роман». Фундаторами літературної премії імені Василя Фольварочного виступили Тернопільське та Чернівецьке земляцтва у Києві.

Цього ж дня у Національній бібліотеці України для дітей у Києві пройшов Всеукраїнський круглий стіл «Провідник у світ дитинства» до 95-річчя від дня народження класика української дитячої літератури Всеволода Нестайка. Учасникам події презентували бібліографічний покажчик «Всеволод Нестайко: “Я все життя писав саме для дітей – писав з любов'ю, болем і тривогою”» із серії «Дитячі письменники України». Також було оголошено переможницю Всеукраїнської літературної премії імені Всеволода Нестайка у 2024 році. Нею стала О. Фінберг за книжку «Неймовірні історії kota Бучика». Премію засновано у 2021 році Національною секцією Міжнародної Ради дитячої та юнацької книги, Національною бібліотекою України для дітей, ГО «Українська асоціація працівників бібліотек для дітей» та родиною Всеволода Нестайка за підтримки Міністерства культури та стратегічних комунікацій України для відзначення сучасних українських дитячих письменників.

Названо переможців премії «Читомо 2024» за визначні досягнення у книговидавничій справі. Їх обрало міжнародне журі, що складалося з семи експертів книговидання та літератури. Церемонія нагородження відбулася 31 січня в Києві. У номінації «Трендсетер видавничого ринку» переміг засновник видавництва «Лабораторія» та застосунку для читання електронних книжок *Librarius* А. Мартинов «за впровадження найкращих практик креативного бізнесу у книговидання, зміну правил гри на книжковому ринку через якісний сервіс та інноваційний підхід, а також розвиток значущих партнерств». У номінації «Амбасадор української книги» відзначено Український ПЕН «за системні зусилля з побудови зв'язків між українською літературною спільнотою та лідерами думок за кордоном, надання голосу українським авторам, адвокації української культури та впровадження ефективних моделей роботи, що дозволяють звучати далеко за межами країни українським письменникам і журналістам – вільним і ув'язненим кремлем». У категорії «За книжкову ініціативу, що сприяє промоції читання» нагороджено простір української дитячої книги *VaraBooka* «за послідовну роботу з формування спільноти фахівців і читачів української дитячої літератури та популяризацію дитячого читання в Україні та серед тих, хто чекає на повернення додому». Спеціальну відзнаку Франкфуртського книжкового ярмарку отримало видавництво *Creative Women Publishing*, що дасть можливість цій команді безплатно представити ввій

стенд на Франкфуртському ярмарку 2025. Головний партнер премії 2024 року – Міжнародний фонд «Відродження».

22 січня львів'яни провели літературний вечір з доброчинності – благодійний збір на відновлення зруйнованого російськими шахедями Будинку письменників у Києві. В межах заходу відбулась книжкова толока за участі таких майстрів слова, як М. Косів, А. Содомора, В. Куйбіда, О. Дяк, Г. Пагутяк, М. Людкевич й інших, а також церемонія нагородження переможців Всеукраїнської літературної премії імені Катерини Мандрик-Куйбіди за 2024 рік, авторів поетичних збірок: Б. Смоляк із Кам'янки-Бузької Львівської області («Істотність») – перша премія; Л. Бенедишин із Сокаля Львівської області («Трійчастим нервом» та «Кульбабове віче») – друга премія; В. Турчин із Київщини («Зранені слова») – третя премія; С. Новицький із Кропивницького («Із молитовника осені») – спеціальна відзнака «Молода надія».

10 січня у Черкаському академічному обласному українському музично-драматичному театрі імені Тараса Шевченка свою нагороду отримали лауреати Всеукраїнської літературної премії імені Василя Симоненка. У 2024 році на конкурс подалися 17 письменників із різних областей України. Переможцями визнано П. Вишебабу (Краматорськ, Донецька обл.) за поетичну збірку «Тільки не пиши мені про війну» та Г. Діхтяренко (Черкаси) за книгу прози «Кросна». Вручення премії відбулось під час мистецького вечора пам'яті Василя Симоненка з нагоди 90-річчя поета-шістдесятника.

Лабораторія дитячого читання «VagaBook» визначила найкращі дитячі та підліткові видання 2024 року. Рейтинг у номінаціях очолили: Ілюстрована книжка року – «І ніякі це не вигадки» Г. Олійко (видавництво «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА») та «Жозефіна Горішок. Білочка-детективка» К. Лазірко (видавництво «Чорні вівці»); Поетична книжка року – «І це називається літо» Г. Кирпи (Видавництво Старого Лева); Художня проза для молодшого шкільного віку – «Чудернацька карпатська історія» В. Карп'юка (видавництво «Дискурс»), «Як заробити на канікулах» О. Скуловатової (видавництво «Чорні вівці») та «Пірнути в київське море» І. Данилюк (Видавництво Старого Лева); Пізнавальна книжка року – «Історія України для наймолодших» М. Кошика (видавництво «Магура»), «Політика для дітей» Є. Завалій (видавництво «Богдан») та «Твоя книга про кіно» О. Бірзул (Видавництво Старого Лева); Родинне читання – «Моя мама – гора» Х. Венгрияк (видавництво «Віват») та «Сміховисько» С. Ройз (Видавництво Старого Лева); Підліткова книжка року – «Повний нуль» О. Савицької (видавництво «Теза»); Фентезі року – «Діти вогненного часу» К. Пекур і М. Марченко (видавництво «Readberry»); Дебют року – «Дивокровці» К. Корнієнко (Видавництво Старого Лева); Вибір читачів – «Я іду до психолога» К. Гольцберг (видавництво «Віват»).

Бібліотечна справа

28 січня у Львові відбулася презентація результатів проєкту «Бібліотеки як простір психосоціальної підтримки», що є складовою пріоритетного проєкту «Мистецтво допомагати» Міністерства культури та стратегічних комунікацій

України в межах Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?» за ініціативою першої леді О. Зеленської. Проєкт спрямований на посилення ролі публічних бібліотек у наданні підтримки громадам, зокрема через створення безпечного простору для емоційного розвантаження та соціальної взаємодії. Протягом 2024 року в межах пілотної навчальної програми взяло участь 60 бібліотекарів із 32 публічних бібліотек шести областей України: Київської, Житомирської, Львівської, Івано-Франківської, Тернопільської та Одеської. Учасники пройшли п'ятиденні очні тренінги та вебінари загальною тривалістю 60 годин. Програма містила методи психосоціальної підтримки, інструменти самопомоги, першу психологічну допомогу, профілактику професійного вигорання, психоемоційне розвантаження через творчість та читання, моделі співпраці у громаді для підтримки психічного здоров'я, принципи травмоінформованого підходу та створення комфортного психосоціального простору у бібліотеці. Інформаційну та експертну підтримку проєкту надають Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого та ВГО «Українська бібліотечна асоціація».

27 січня у столиці в Національній бібліотеці України імені Ярослава Мудрого представлено мобільну станцію для порятунку та консервації бібліотечних фондів *ARCHA1*. Захід відбувся за підтримки Міністерства культури та стратегічних комунікацій України, ВГО «Українська бібліотечна асоціація» та завдяки співпраці з Міністерством культури Чеської Республіки, Чеським комітетом *ICOM*, Фондом родини Карела Комарека та численними донорами. Мобільна станція *ARCHA1* – це перший спільний проєкт Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого та Національної бібліотеки Чеської Республіки. Платформа обладнана сучасними технологіями для порятунку, очищення, дезінфекції, осушування та реставрації документів, пошкоджених внаслідок пожеж, затоплень чи неналежних умов зберігання. Вона дозволяє працювати без підключення до зовнішніх джерел енергії. 28–31 січня чеські спеціалісти провели тренінг для українських бібліотекарів «Врятувати писемну культурну спадщину», де учасники отримали практичні навички роботи з обладнанням станції.

Матеріал підготувала

Кобзаренко Л. П., провідний редактор
відділу наукового аналізу та
узагальнення інформації

Комп'ютерне опрацювання та редагування *І. Г. Піленко*

Формат 60x84/16. Умовн. друк. арк. 0,93. Б/т. Зам.13. Безплатно

НБУ імені Ярослава Мудрого, Київ-1, Грушевського, 1. Тел. 278-85-12